

Mont-Saint-Michel a město Saint-Malo. Zahájení zasedání se zúčastnili nejvyšší představitelé místních správních, soudních, vojenských a církevních orgánů.

Z československých účastníků osvětlil 12. října Josef Klíma v referátě *L'empire hittite* především národnostní (předhethitské obyvatelstvo neindoevropské) a hospodářské (jen zemědělství) předpoklady vzniku říše. Malá knížectví sjednotil Anitta, zakladatelem první hethitské říše se stal Labarna. Z doby Telepinovy (polovina 15. stol. p. n. l.) pochází dědický řád. Plně rozvitou říší je až nová říše, založená koncem 15. stol. příslušníkem nové neznámé dynastie Šuppiluliumou I. Trvala půldruhého století a zanikla nájezdem tzv. „mořských národů“, tj. kmenů z egejského souostroví a Balkánu, nikoli vnitřním rozkladem, jak se snaží dovodit část novější nauky. V období Hethitů hieroglyfických (Neohethitů) žila hethitská státní tradice v malých státních útvarech v Anatolii a severní Syrii; nakonec se však staly provincií asyrskou.

Vladimír Procházka 14. října v referátě *Les premiers empires slaves* rozebral vývoj v říši Samově (ve skutečnosti kmenový svaz), velkomoravské (období patriarchálních měst, „říše“ za Rostislava a Svatopluka) bulharské (první mongolských Bulharů, druhá slovanská – Boris a Simeon, dočasná Samuilova západobulharská), kyjevské (patriarchální města, mocné státy Vladimírův a Jaroslavův, běžné raně feudální státy pozdější) a obodritských (Gotšalk, Jindřich). Vzhledem k mlhavosti pojmu „říše“ poukázal pro starší vývojové období na možnost jeho upřesnění aplikace jako zvláštního vývojového stupně protofeudálního zřízení v době těsně před vznikem raně feudálního státu. Je to útvar nepřiliš zcentralizovaný, etnicky různorodý, s dočasným trváním. Z hlediska dalšího dějinného vývoje sehrály tyto nejstarší slovanské říše důležitou roli v politických názorech pozdějších dob. – V plenární i kulární diskusi k tomuto referátu se konstatovalo, že právě takovéto raně středověké útvary ukazují nemožnost přesnějšího použití pojmu říše, dávaného vědou tělesům velmi odlišným. „Říše“ Samova a „říše“ obodritské nemají v obecně ustálených – ale v podstatě i tak nepřesných – představách o říších s ostatními státy, jimiž se zasedání zabývalo, prakticky nic společného.

VI. Procházka

Spolupráce právních historiků právnických fakult Humboldtovy a Karlovy university

V roce 1965 byly po léta existující styky mezi katedrou dějin státu a práva právnické fakulty v Praze a oddělením dějin státu a práva Humboldtovy university dále prohloubeny a konkretizovány a byla dohodnuta širší spolupráce v rámci dohody mezi Karlovou a Humboldtovou universitou. První výsledky této spolupráce již byly uveřejněny v PHS 12, kde byly publikovány přednášky berlínských právních historiků dr. H. Kuntschkeho a dr. W. Sellnowa, konané v březnu 1965 v Praze. Od této doby se uskutečnily střídavě v Berlíně a v Praze již další tři společná pracovní zasedání obou ústavů. Na každém z těchto zasedání se konaly vždy dvě odborné přednášky. Na podzim r. 1965 přednášeli v Berlíně doc. Kincl na téma *Otroci ve franckých listinách* a doc. Malý o *Problematice porotních soudů* (přednáška byla uveřejněna v publikaci Humboldtovy university, viz anotace str. 337). Součástí dalšího zasedání v Praze (září 1966) byly dvě veřejné vědecké rozpravy. Dr. Horst Schröder přednášel

na téma *Názory W. v. Humboldta na společnost a stát*, dr. Ingetraut Melzerová o *Budování lidově demokratického státu v Německu*. V popředí Schröderova referátu byl historický a filosofický výklad Humboldtových státně teoretických prací kolem r. 1791–1792 a jeho ústavní návrhy z let 1813–1819 a to se zvláštním zřetelem na teoretické a politické vymezení k pozicím historickoprávní školy. Referent prokázal, že W. v. Humboldt aplikoval a rozvíjel dále přirozenoprávní názory osvícenství, zejména filosofii J. Kanta, jakožto i zkušenosti a poznatky francouzské buržoazní revoluce, v které viděl historickou nutnost 18. století. Humboldt tak prosazoval v teorii i praxi výstavbu buržoazní společnosti v Prusku a Německu. Dr. Melzerová analyzovala státoprávní vývoj na území NDR přibližně do r. 1950 a vyzvedla zejména vývojové odlišnosti způsobené porážkou nacismu, existencí západních okupačních sil atd.

Na posledním zasedání konaném v červnu 1967 v Berlíně referovali dr. M. Doležal o *Vlivu pruských agrárních reforem ve slovanských zemích na začátku 19. století* a K. Litsch o *Německém trestním právu v protektorátu Čechy a Morava*. Přednášky byly vždy navštěvovány zástupci různých vědeckých směrů právnických fakult i odborníky jiných pracovišť zejména akademií a filosofických fakult.

Obsah společných zasedání netvořily ovšem jen zmíněné přednášky. Na zasedání byly také diskutovány otázky dalšího vnitřního i metodického zaměření právněhistorického bádání, otázky postavení právní historie ve vyučovacím procesu, její funkce při výchově mladých právníků, syllaby přednášek a cvičení, jakožto i metodické otázky zpracování učebnic atd. Zvláštní pozornost byla věnována problému srovnávacího práva a zástupci obou pracovišť se dohodli, že v příštích letech bude třeba se zejména zabývat výzkumem společné tematiky vytváření nových politických a právních institucí v přechodném období mezi feudalismem, kapitalismem a socialismem. Uvažováno bylo i o nových formách konání přednášek a to tak, aby vždy jedna ze zúčastněných stran vypracovala k určité tématice hlavní referát a druhá strana koreferát, který by upozorňoval na národní (státní) zvláštnosti ve vývoji té které referované problematiky.

Široká platforma spolupráce, která byla takto započata, počítá i s rozšířením vzájemných publikačních možností (zde již byly uskutečněny první kroky) a pak hlavně v příštích letech také s účastí dalších domácích, případně i zahraničních pracovišť nebo jednotlivců.

K. Litsch

Desiate stretnutie československých a maďarských právnych historikov

V dňoch 22.–24. mája 1967 sa v Budapešti zišli právní historici na konferencii, ktorej ústrednou témou bol „Storočný vývin občianskeho práva v strednej Európe s osobitným zreteľom na inštitúciu zmluvy (1848–1945)“. Okrem početných právnych historikov z dvoch poriadateľských štátov prišli na konferenciu aj z Juhoslávie, NDR, Bulharska, ba aj z Rakúska, NSR a z Francie. Stretnutia čl. a maďarských právnych historikov sa stali natoľko príťažlivými, že o ne javia trvalý záujem aj zo susedných ba aj z ďalších európskych štátov. Osobitne treba v tomto smere vyzdvihnúť účasť prof. Jean Gaudemet-a z Paríža, ktorý je predsedom celosvetovej organizácie právnych historikov.